

Sociale netwerken en preventiegedrag

Lisanne Steijvers

Titel van het onderzoek

De betekenis van sociale netwerken en gedrag rond het voorkómen van infectieziekten; een cross-sectioneel onderzoek onder mensen van 40 jaar en ouder

Doel van het onderzoek

Sociale netwerken (onze fysieke en online sociale relaties) spelen een belangrijke rol in onze leefstijl en gezondheid. Het maakt bijvoorbeeld uit hoeveel mensen je netwerk bevat, hoeveel steun je ontvangt, welke typen relaties je hebt. In deze studie hebben we verbanden onderzocht tussen kenmerken van een sociaal netwerk en het toepassen van gedrag dat beschermt tegen het krijgen van een luchtweginfectie (preventieve maatregelen).

Methoden

Gegevens over sociale netwerken en gezondheid uit de vragenlijst van het SaNAE-onderzoek (2019, vlak voor de coronapandemie) werden geanalyseerd (www.sanae-study.nl). De vragenlijst is afgenomen onder Limburgers die 40 jaar of ouder waren en die zelfstandig wonen. De uitkomstvariabele was het aantal maatregelen (nul tot vier) dat werd toegepast in de afgelopen twee maanden. De associaties werden onderzocht met multivariate ordinale regressieanalyse.

Resultaten

In totaal hebben 5128 personen (gemiddelde leeftijd 63 jaar, 54 procent man) de vragenlijst volledig ingevuld. Van de deelnemers gaf 94 procent aan regelmatig handen te wassen met water en zeep, 55 procent gaf aan enkel papieren (versus stoffen) zakdoeken te gebruiken, 19 procent raakte het gezicht zo min mogelijk aan en 39 procent hield afstand van personen met symptomen van een luchtweginfectie. Het gemiddelde sociale netwerk bestond uit 11 personen, van wie 46 procent

familieleden waren en 27 procent vrienden. Met 6 van deze 11 personen was er enkel fysiek contact en met twee personen zowel fysiek als online. De deelnemers ontvingen gemiddeld van vier personen informatiele steun, van zes personen emotionele steun en van twee personen praktische steun.

Netwerkenmerken die onafhankelijk geassocieerd waren met meer preventieve maatregelen waren:

- > het hebben van een groter aandeel vrienden binnen het netwerk (binnen de netwerktheorie ook wel gekarakteriseerd als 'sterke relaties');
- > een groter aandeel netwerkleden die verder weg wonen;
- > meer netwerkleden met wie er enkel online contact was (en geen fysiek contact);
- > meer netwerkleden van wie men informatiele steun ontvangt (gekaracteriseerd als 'zwakke relaties').

Ook waren er enkele kenmerken geassocieerd met het toepassen van minder maatregelen, namelijk:

- > lid zijn van een vereniging;
- > een groter aandeel netwerkleden met dezelfde leeftijd.

Conclusie

Vrienden ('sterke relaties') lijken een belangrijke rol te spelen in het toepassen van infectiepreventiegedrag. Ditzelfde geldt voor de 'zwakke relaties'

GGD Zuid Limburg, afdeling Seksuele Gezondheid, Infectieziekten en Milieu, L.C.J. Steijvers, junior onderzoeker.
Correspondentieadres:
lisanne.steijvers@ggdzl.nl,
nicole.dukers@ggdzl.nl

(netwerkliden die verder weg wonen, die informationele steun geven of met wie er enkel online contact is). Net als eerdere studies hebben aangetoond voor leefstijl, zoals roken en bewegen, lijkt ook bij infectiepreventiegedrag het sociale netwerk een belangrijke rol te spelen, waardoor het mogelijk ook ingezet kan worden in preventie van luchtweginfecties.

In verder onderzoek wordt uitgezocht op welke wijze deze inzichten gebruikt kunnen worden in preventieprogramma's om gezond gedrag, zoals infectiepreventiegedrag, te bevorderen bij volwassenen en ouderen.

Dit onderzoek is tot stand gekomen dank zij een samenwerking tussen GGD Zuid-Limburg, GGD

Limburg Noord, Universiteit Maastricht (afdelingen Gezondheidsbevordering, Sociale geneeskunde en Medische Microbiologie), Vrije Universiteit Amsterdam, als onderdeel van de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid en met steun van ZonMW.

Referentie

Steijvers LCJ, Brinkhues S, Hoebe CJPA, et al. Social networks and infectious diseases prevention behavior: A cross-sectional study in people aged 40 years and older. PLOS ONE 16(5): e0251862. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0251862>